

Η ανάπτυξη ομιλίας και λόγου των παιδιών

Τα παιδιά γεννιούνται με φυσική προδιάθεση στην κατάκτηση της μητρικής γλώσσας, σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, δηλαδή στην προσχολική ηλικία. Η διαδικασία κατάκτησης γίνεται σχεδόν ακούσια. Τα παιδιά στην βρεφική και νηπιακή ηλικία μαθαίνουν την μητρική γλώσσα χωρίς διδασκαλία.

Η γλώσσα έχει τρεις διαστάσεις οι οποίες βρίσκονται σε αλληλεπίδραση: το περιεχόμενο, τη μορφή και την χρήση

Το περιεχόμενο της γλώσσας

έχει να κάνει με συγκεκριμένο θέμα ή θέματα, τα οποία διαδέχονται το ένα το άλλο, μεταδίδοντας έτσι το νόημα του μηνύματος.

Μορφή της γλώσσας (Συντακτικό- Μορφολογία- Φωνολογία)

Το γλωσσικό μήνυμα μεταφέρεται μέσα από μία σειρά προτάσεων όπου η κάθε πρόταση ακολουθεί συντακτικούς κανόνες. Ως προς τη θέση των λέξεων μεταξύ τους, η κάθε λέξη της πρότασης, σχετίζεται με τις άλλες μέσω μορφολογικών κανόνων και τέλος η κάθε λέξη προφέρεται με μια σειρά ήχων.

Χρήση Γλώσσας (Πραγματολογία)

Εξυπηρετεί τον στόχο της επικοινωνίας ή την λειτουργικότητα – χρήση του λόγου στις συναναστροφές μεταξύ ανθρώπων για την εκκίνηση, τη διατήρηση και τον τερματισμό συνομιλιών.

Η Ενσωμάτωση Περιεχομένου, Μορφής και Χρήσης σε ένα σύνολο αποτελούν την γνώση της γλώσσας και τη γλωσσική ικανότητα.

Με την έναρξη της σχολικής σταδιοδρομίας των παιδιών στο βρεφονηπιακό σταθμό δίνεται μεγάλο βάρος στην καλλιέργεια του προφορικού λόγου, καθώς αποτελεί το μέσο, τόσο για την κατάκτηση γνωστικών δεξιοτήτων, όσο και για την κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Επειδή ο γραπτός λόγος πρέπει να χτιστεί πάνω στο προφορικό, τα παιδιά πηγαίνοντας στην πρώτη δημοτικού θα πρέπει να έχουν αναπτύξει επαρκώς το λόγο τους και να έχουν ξεκαθαρίσει την ομιλία τους.

Είναι πολύ σημαντικό λοιπόν να παρατηρείτε τη γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών σας. Τα στοιχεία που σας παρουσιάζονται θα βοηθήσουν να κάνετε μια πρώτη παρατήρηση στα παιδιά σας ως προς την αναμενόμενη ανάπτυξη του λόγου.

Αναμενόμενη ανάπτυξη λόγου 0-6 μηνών

- Το μωρό σας αντιδρά στους ήχους, κοιτάει ή στρέφει το κεφάλι του

- προς την πηγή τους
- Αντιδράει σε ερεθίσματα, αντιλαμβάνεται ήχους ή φωνές
 - Ξαφνιάζεται, γελάει ή κλαίει
 - Κλαίει διαφορετικά για διάφορες ανάγκες
 - Χαμογελάει όταν του μιλάς
 - Ξυπνάει σε δυνατούς ήχους
 - Ησυχάζει στο άκουσμα γνωστής φιλικής φωνής και φαίνεται να αναγνωρίζει τη φωνή της μητέρας του
 - Προσπαθεί να γυρίσει προς τον ομιλητή
 - Παράγει ήχους ανάμικτους, κυρίως φωνήεντα

Τι ερεθίσματα μπορεί να δώσει ένας γονιός

- Μιλήστε του με ήρεμο και ζεστό τρόπο
- Τραγουδήστε και γελάστε μαζί του
- Εξηγήστε του τους ήχους που ακούει
- Ονομάστε τα οικεία άτομα και πράγματα της καθημερινής του ζωής
- Πείτε του τι κάνετε

Πότε πρέπει να αναζητήσετε βοήθεια

- Αν το μωρό σας δεν αντιδρά στους ήχους, ελέγξτε την ακοή του.
- Αναζητήστε βοήθεια αν το μωρό σας στην προσπάθειά του να επικοινωνήσει, δεν κάνει βλεμματική επαφή.

Αναμενόμενη ανάπτυξη λόγου έως 12 μηνών

- Καταλαβαίνει απλές οδηγίες
- Ανταποκρίνεται όταν ακούει το όνομά του
- Ανταποκρίνεται στο όχι
- Χρησιμοποιεί κινήσεις για να εκφραστεί όπως γεια, παλαμάκια, όχι (με το κεφαλι)
- Μιμείται ήχους από το περιβάλλον του
- Χρησιμοποιεί πολλούς και διαφορετικούς ήχους
- Παράγει και συνδυάζει διάφορες συλλαβές
- Λέει 'μαμά' και 'μπαμπά' ή κάτι άλλο, συνήθως στον πρώτο χρόνο αναμένουμε 2-3- λέξεις από το παιδί οι οποίες μπορεί να μη παράγονται ορθά
- Δείχνει να αναγνωρίζει λέξεις
- Εξερευνά το περιβάλλον του μπουσουλώντας ή περπατώντας
- Ερευνά ή κοιτάζει γύρω του όταν ακούσει καινούριους ήχους

Τι ερεθίσματα μπορεί να δώσει ένας γονιός

- Παίξτε με τη φωνή σας, αρέσει πολύ στο μωρό, η μελωδία της ομιλίας το βοηθάει να καταλάβει και να χρησιμοποιήσει τη γλώσσα πιο αποτελεσματικά

- Βοηθήστε το μωρό σας να ανακαλύψει τη χαρά της επικοινωνίας: ενθαρρύνετε κάθε είδος αμοιβαίας αλληλεπίδρασης (το γέλιο, το χαμόγελο, το κοίταγμα, τις εκφράσεις του προσώπου)
- Βοηθήστε το να καταλάβει ότι τα πάντα είναι λόγος
- Σ' αυτό το στάδιο η τηλεόραση προσφέρει ελάχιστα ερεθίσματα στο παιδί. Μην το αφήνετε να κάθεται και να βλέπει για πολλή ώρα γιατί δεν προάγει την πραγματική επικοινωνία

Πότε πρέπει να αναζητήσετε βοήθεια

- Αναζητήστε βοήθεια αν το παιδί σας δεν ανταποκρίνεται στην επικοινωνία.

Αναμενόμενη ανάπτυξη λόγου έως 18 μηνών

- Καταλαβαίνει απλές οδηγίες και προτάσεις
- Πρέπει να ονομάζει οικεία αντικείμενα
- Το λεξιλόγιο εμπλουτίζεται (5 έως 20 λέξεις)
- Αρχίζει να χρησιμοποιεί συμβολικά διάφορα παιχνίδια (π.χ. Σκεπαζει την κούκλα του)

Τι ερεθίσματα μπορεί να δώσει ένας γονιός

- Μιλήστε του κανονικά, χρησιμοποιώντας γραμματικά σωστές προτάσεις και απλές λέξεις, αλλά όχι μωρουδίστικα
- Δώστε του βιβλία από χαρτόνι ή ύφασμα που είναι κατάλληλα για την ηλικία του και συζητήστε τα μαζί του, τα χρώματα και τα σχήματα τραβούν το ενδιαφέρον του

Πότε πρέπει να αναζητήσετε βοήθεια

- Αναζητήστε βοήθεια αν το παιδί σας σταματήσει να μιλάει ή αν η ομιλία του παραμένει στάσιμη ή παρουσιάζει ενδείξεις ότι χειροτερεύει.

Αναμενόμενη ανάπτυξη λόγου έως 2 χρονών

- Καταλαβαίνει σύνθετες οδηγίες
- Λέει το όνομα του
- Το λεξιλόγιο εμπλουτίζεται περισσότερο (20 έως 50 λέξεις)
- Κατανοεί περίπου εκατό λέξεις
- Κάνει ερωτήσεις με δύο λέξεις μαζί
- Χρησιμοποιεί φράσεις με 2-3 λέξεις

Τι ερεθίσματα μπορεί να δώσει ένας γονιός

- Εμπλουτίστε το λεξιλόγιό του
- Εξηγήστε του λέξεις που δεν καταλαβαίνει
- Επαναλάβετε τη λέξη που δεν λέει σωστά αλλά μη του ζητάτε να την επαναλάβει

Αναζητήστε βοήθεια:

- Αν το λεξιλόγιό του, εκτός από "μαμά" και "μπαμπά", διαθέτει ελάχιστες λέξεις.
- Αν η ομιλία του είναι δυσκατάληπτη
- Αν δείχνει να μη κατανοεί λέξεις ή εντολές
- Αν δεν συνδυάζει 2 λέξεις για να σχηματίσει σύντομες φράσεις και προτάσεις

Αναμενόμενη ανάπτυξη λόγου έως 3 χρονών

- Καταλαβαίνει απλές ιστορίες
- Χρησιμοποιεί προτάσεις
- Κάνει ερωτήσεις χρησιμοποιώντας τα που? Τι? Γιατι?
- Κουβεντιάζει μόνο του με τα παιχνίδια του
- Χρησιμοποιεί πληθυντικό και προθέσεις

Τι ερεθίσματα μπορεί να δώσει ένας γονιός

- Μάθετε στο παιδί σας πως να λέει ιστορίες: βοηθήστε το να ξεκαθαρίσει τις σκέψεις και τα συναισθήματα του
- Ενθαρρύνετε το να εγκαταλείψει το μπιμπερό και την πιπίλα εφόσον τα χρησιμοποιεί ακόμα

Αναζητήστε βοήθεια αν:

- Η ομιλία του παραμένει δυσκατάληπτη
- Χρησιμοποιεί μόνο λίγα ρήματα ή/και καθόλου άρθρα ή επίθετα
- Δεν χρησιμοποιεί πληθυντικό
- Δεν κάνει απλές προτάσεις

Αναμενόμενη ανάπτυξη λόγου έως 4 χρονών

- Η ομιλία του παιδιού σας πλησιάζει περισσότερο αυτήν των ενηλίκων όσον αφορά τη γραμματική και το συντακτικό με πιο απλή μορφή και λιγότερες γνώσεις
- Κρίνει καταστάσεις, συμπεραίνει, εξηγεί, αφηγείται με απλή μορφή

Τι ερεθίσματα μπορεί να δώσει ένας γονιός

- Διαβάστε ιστορίες μαζί και διηγηθείτε τις ο ένας στον άλλον
- Ενθαρρύνετε μια θετική στάση προς την ανάγνωση και το λόγο (προφορικό και γραπτό)- τα παιδιά χρειάζονται το παράδειγμά σας, αφήστε τα να σας βλέπουν να διαβάζετε

Αναζητήστε βοήθεια αν:

- Δυσκολεύεται να αρχίσει μια πρόταση ή αν επαναλαμβάνει συλλαβές ή

- λέξεις (τραυλισμός)
- Χρησιμοποιεί μικρές και όχι σωστά οργανωμένες προτάσεις
 - Η ομιλία του δεν είναι πάντα κατανοητή
 - Δεν μπορεί να διηγηθεί απλά και πρόσφατα γεγονότα

Τα στοιχεία εκπόνησαν : Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Λογοπεδικών